

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії КОЗУЛЯ Віталій Михайлович 1986 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2011 році Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка за спеціальністю «Педагогіка і методика середньої освіти. Історія» та кваліфікацією магістр педагогічної освіти, викладач історії.

Працює вчителем історії у приватному закладі загальної середньої освіти Ліцеї «АЙ ТІ СТЕП СКУЛ», м. Київ з 2024 року до цього часу. Виконав акредитовану освітню-наукову програму «Політика і лідерство у вищій освіті».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.456.005, утворена наказом Інституту вищої освіти НАПН України від 18 червня 2026 року № 29 з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту КОЗУЛІ Віталія Михайловича «Імплементація політики інклюзії у Європейському просторі вищої освіти» з метою присудження ступеня доктора філософії з галузі знань «01 Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» у такому складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – ОРЖЕЛЬ Олени Юріївни, доктора наук з державного управління, доцента, головного наукового співробітника відділу взаємодії університетів та суспільства Інституту вищої освіти НАПН України;

Рецензентів – КОВАЛЬЧУК Галини Олександрівни, доктора педагогічних наук, професора, головного наукового співробітника відділу взаємодії університетів та суспільства Інституту вищої освіти НАПН України;

ОТИЧ Олени Миколаївни, доктора педагогічних наук, професора, головного наукового співробітника відділу соціальних та інституційних трансформацій у вищій освіті Інституту вищої освіти НАПН України;

Офіційних опонентів – ВАРЕЦЬКОЇ Олени Володимирівни, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри дошкільної та початкової освіти Комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради.

САСІНОЇ Ірини Олександрівни, кандидата психологічних наук, доцента, завідувача кафедри освітньої реабілітації осіб з порушеннями зору факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Разова спеціалізована вчена рада на засіданні 12 серпня 2026 року прийняли рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» КОЗУЛІ Віталію Михайловичу на підставі публічного захисту дисертації «Імплементація політики інклюзії у Європейському просторі вищої освіти».

Дисертацію виконано в Інституті вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, м. Київ.

Науковий керівник: СКИБА Юрій Андрійович, доктор педагогічних наук, доцент, заступник директора з наукової роботи Інституту вищої освіти НАПН України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Робота містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, зокрема визначено принципи (недискримінації, рівності можливостей, доступності та універсального дизайну, поваги до різноманіття, участі та залучення, соціальної справедливості й сталого розвитку), цінності (прав людини, справедливості, різноманітності, доступності, академічної свободи, інституційної автономії та соціальної відповідальності ЗВО) та підходи (людиноцентричний, компетентнісний, комплексний і доказово-орієнтований) імплементації політики інклюзії в ЄПВО; здійснено періодизацію розвитку феномену інклюзії у національній вищій освіті на основі принципу зміни освітньої парадигми ставлення до організації навчання осіб з особливими освітніми потребами; розроблено класифікацію документів за визначеними критеріями (за рівнем регулювання, ієрархією, ступенем узагальнення змісту, функціональним призначенням та суб'єктами формування), що регламентують політики та процедури імплементації інклюзії в ЄПВО, що має істотне значення для галузі знань «01 Освіта / Педагогіка».

Оформлення дисертації КОЗУЛІ Віталія Михайловича відповідає вимогам наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12 січня 2017 р. № 40.

Здобувач має 7 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України. (зазначити **три наукові публікації**):

1. Козуля В. М. Інклюзивне освітнє середовище: сутність та особливості. *Молодь і ринок*. 2020. №5. С. 131–136. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/216352>
2. Козуля В. М., Скиба Ю. А. SWOT-аналіз інклюзивного освітнього середовища вітчизняних університетів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. Вип. 78. С. 110–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2020_78_26
3. Козуля В., Скиба Ю. Еволюція підходу до імплементації політики інклюзії у комюніке конференцій міністрів країн-учасниць Болонського процесу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2023. № 91. С. 123–126. URL: <https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/91/25.pdf>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці та висловили зауваження:

Голова ради:

Оржель Олена Юрївна, доктор наук з державного управління, доцент, головний науковий співробітник відділу взаємодії університетів та суспільства

Інституту вищої освіти НАПН України.
Без зауважень.

Рецензенти:

Ковальчук Галина Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу взаємодії університетів та суспільства Інституту вищої освіти НАПН України.

Зауваження:

1. У роботі обґрунтовано, що в українській вищій освіті має реалізовуватися саме концепція інклюзії як «залучення», а підхід «Accessible university» (створення доступу) має бути лише її частиною. Таке твердження є методологічно вагомим, проте дискусійним. Чи не вважає автор, що в умовах руйнування інфраструктури внаслідок війни, архітектурно-доступний університет («Accessible university») тимчасово має стати базовим і рівноправним пріоритетом реформи інклюзивності в освіті?

2. Автором розроблено класифікацію рівнів документів, що регламентують імплементацію інклюзії в ЄПВО. Які з цих рівнів документів (*наднаціональний, національний чи інституційний*), на Вашу думку, мають визначальний (імперативний) вплив на трансформацію внутрішньої культури інклюзивності українського ЗВО в умовах воєнного часу в Україні?

3. У висновках зазначено, що імплементація Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання до 2029 року потребує додаткового залучення ЗВО до кола безпосередніх виконавців та більш детального й конкретного унормування. Які конкретні правові механізми контролю та підтримки ЗВО з боку МОН Ви бачите найефективнішими для цього?

Отиц Олена Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу соціальних та інституційних трансформацій у вищій освіті Інституту вищої освіти НАПН України.

Зауваження:

1. У запропонованому визначенні «інклюзивного навчання у вищій освіті» акцент робиться на пристосуванні суспільства до потреб осіб з ООП. Водночас, з огляду на європейський досвід, на нашу думку, було б доцільно ширше висвітлити зворотний процес – формування суб'єктності самого студента з ООП як активного учасника забезпечення якості освіти та університетського самоврядування.

2. Автор пропонує модель реалізації інклюзивної політики на різних рівнях, де на інституційному рівні передбачено створення спеціалізованих адміністративних підрозділів. До цього, на нашу думку, варто було б додати детальний розрахунок кадрових та фінансово-економічних умов вітчизняних ЗВО, оскільки створення нових підрозділів під час повоєнного відновлення може стикнутися з дефіцитом бюджетного фінансування.

Офіційні опоненти:

Варецька Олена Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та початкової освіти Комунального закладу

«Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради.

Зауваження:

1. У роботі переважає теоретико-аналітичний характер дослідження, тоді як результати емпіричного вивчення реального стану інклюзивності вітчизняних закладів вищої освіти представлені недостатньо.

2. Попри здійснений ґрунтовний аналіз понятійного апарату, потребує додаткового уточнення розмежування понять «політика інклюзії», «інклюзивне освітнє середовище» та «організація інклюзивного навчання», оскільки ці поняття мають різні рівні функціонування.

3. Запропоновані механізми реалізації інклюзивної політики мають значний теоретичний потенціал, однак потребують подальшого розроблення критеріїв оцінювання їх ефективності.

4. У роботі основна увага приділена особам з особливими освітніми потребами, водночас сучасна європейська концепція соціальної інклюзії охоплює ширше коло питань забезпечення рівності та різноманіття у вищій освіті.

5. Окремі рекомендації щодо інституційного забезпечення інклюзії потребують додаткового аналізу з урахуванням ресурсних можливостей різних типів закладів вищої освіти.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Сасіна Ірина Олександрівна, кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри освітньої реабілітації осіб з порушеннями зору факультету спеціальної освіти та соціальної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Зауваження:

1. Безперечною перевагою дисертації є ґрунтовний аналіз європейського досвіду імплементації політики інклюзії та визначення орієнтирів для національної системи вищої освіти. Практичну цінність дослідження посилило б більш детальне обґрунтування механізмів адаптації окремих європейських практик до умов функціонування українських закладів вищої освіти з урахуванням викликів воєнного стану, ресурсних обмежень і відмінностей нормативного та інституційного середовища.

2. Позитивної оцінки заслуговує запропонована автором модель імплементації політики інклюзії на національному та інституційному рівнях. Її наукове та практичне значення було б ще переконливішим за умови визначення індикаторів доступності, участі, академічної успішності, завершення навчання, задоволеності здобувачів та ефективності наданої підтримки.

3. Заслуговує на схвалення поєднання аналізу нормативно-правового забезпечення з вивченням інституційних практик європейських та українських університетів. Водночас методологічну прозорість даної складової дослідження посилило б повніше обґрунтування критеріїв відбору закладів вищої освіти, визначення практик як «найкращих», меж репрезентативності отриманих результатів та критеріїв застосування запропонованих оцінок. Розширення аналізу

успішних українських практик також дало б змогу повніше врахувати різноманітність типів, регіонального розташування та ресурсних можливостей закладів вищої освіти.

4. Науковий інтерес становлять здійснена автором періодизація розвитку інклюзії та сформований поняттєво-термінологічний апарат дослідження. Для підвищення концептуальної чіткості роботи доцільно конкретизувати критерії розмежування етапів концептуалізації, формалізації та імплементації політики інклюзії, усунути окремі хронологічні неузгодженості, послідовніше розмежувати поняття «політика інклюзії», «соціальний вимір», «інклюзивне навчання», «особливі освітні потреби».

Висловлені зауваження та рекомендації мають уточнювальний і дискусійний характер, не знижують наукової та практичної цінності дисертації й не впливають на її загальну позитивну оцінку. Вони спрямовані на посилення доказовості, методологічної визначеності та практичної застосовності отриманих результатів.

Рада відзначає високий науковий рівень дисертації, кваліфікує її як роботу в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, спрямовані на вирішення важливих наукових проблем імплементації політики інклюзії в ЄПВО.

Результати
голосування:

відкритого

«За» 5 членів ради,
«Проти» немає,
«Утримались» немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Козулі Віталію Михайловичу ступінь доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Олена ОРЖЕЛЬ